

**МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
УКРАЇНИ**

**НАКАЗ
06.11.2014 № 786**

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
26 листопада 2014 р.
за № 1506/26283

**Про затвердження Правил охорони праці під час виробництва
парфумерно-косметичної продукції**

Відповідно до статті 28 Закону України «Про охорону праці»

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила охорони праці під час виробництва парфумерно-косметичної продукції, що додаються.
2. Вважати такими, що не застосовуються на території України, «Правила безпеки при производстве парфюмерно-косметических изделий», затверджені наказом Міністерства медичної та мікробіологічної промисловості СРСР від 27 вересня 1990 року (НПАОП 24.5-1.02-90).
3. Державній службі гірничого нагляду та промислової безпеки України у встановленому порядку:
 - 1) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;
 - 2) внести наказ до Державного реєстру нормативно-правових актів з питань охорони праці.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Ю. Продан

**МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВУГІЛЬНОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

**ПРАВИЛА
охорони праці під час виробництва
парфумерно-косметичної продукції**

ЗМІСТ

I. Загальні положення	3
II. Загальні вимоги	3
1. Загальні положення	3
2. Вимоги безпеки до території	8
3. Вимоги безпеки до виробничих та складських будівель і споруд	9
4. Вимоги безпеки до зберігання та транспортування ЛЗР та ГР	13
5. Вимоги безпеки до зберігання балонів з горючими газами	15
6. Вимоги безпеки до зберігання та транспортування кислот, лугів та інших хімікатів, що застосовуються у виробництві	16
7. Вимоги безпеки під час експлуатації споруд водопостачання та каналізації	17
III. Вимоги до організації робочих місць	18
IV. Вимоги безпеки до виробничого устаткування	20
1. Загальні вимоги	20
2. Вимоги безпеки до головних елементів конструкції	23
3. Вимоги безпеки до механізмів керування	24
4. Вимоги безпеки до огорожувальних та запобіжних пристроїв	25
5. Вимоги безпеки до живильників	26
6. Вимоги безпеки до технологічних трубопроводів та арматури	26
7. Контрольно-вимірювальні прилади, автоматика та запобіжні пристрої	27
8. Вимоги безпеки під час очищення устаткування	28
9. Вимоги безпеки до устаткування виготовлення і розфасування парфумерно-косметичної продукції	29
V. Вимоги безпеки до технологічних процесів і виробництв	30
1. Загальні вимоги	30
2. Роботи усередині ємностей	31
3. Вимоги безпеки при виконанні робіт у лабораторіях	33
4. Вимоги безпеки до виробництва парфумерно-косметичної продукції	34
5. Вимоги безпеки до процесів фасування та пакування парфумерно-косметичної продукції	35

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
енергетики та вугільної
промисловості України
06.11.2014 № 786

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
26 листопада 2014 р.
за № 1506/26283

ПРАВИЛА охорони праці під час виробництва парфумерно-косметичної продукції

I. Загальні положення

1.1. Ці Правила поширюються на суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правових форм, які здійснюють діяльність з виробництва парфумерно-косметичної продукції.

1.2. Ці Правила встановлюють вимоги охорони праці під час виробництва парфумерно-косметичної продукції та є обов'язковими для роботодавців та працівників, які виконують роботи з виробництва парфумерно-косметичної продукції.

1.3. Терміни, що вживаються у цих Правилах, наведені у Законі України «Про охорону праці», ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять», ГОСТ 18322-78 «Система технического обслуживания и ремонта техники. Термины и определения», ДСТУ 2472:2006 «Продукція парфумерно-косметична. Терміни та визначення», ГОСТ 12.1.007-76 «ССБТ. Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности» (далі - ГОСТ 12.1.007).

1.4. У цих Правилах вживаються такі позначення та скорочення:

ГДК - граничнодопустима концентрація;

ГДР - граничнодопустимий рівень;

ГР - горючі рідини;

ЗІЗ - засоби індивідуального захисту;

ЗІЗОД - засоби індивідуального захисту органів дихання;

КВПіА - контрольно-вимірювальні прилади і автоматика;

ЛЗР - легкозаймисті рідини;

ПУЕ - правила улаштування електроустановок.

II. Загальні вимоги

1. Загальні положення

1.1. Роботодавець повинен створити службу охорони праці відповідно до вимог Типового положення про службу охорони праці, затвердженого наказом

Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15 листопада 2004 року № 255, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01 грудня 2004 року за № 1526/10125.

1.2. Роботодавець повинен одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки відповідно до вимог Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1107.

1.3. Для об'єктів з виробництва парфумерно-косметичної продукції, що за результатами ідентифікації належать до об'єктів підвищеної небезпеки, роботодавець повинен розробити та затвердити відповідно до вимог Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» план локалізації та ліквідації аварій, з яким повинні бути ознайомлені працівники.

1.4. Роботодавець повинен забезпечити проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи технологій, продукції та сировини відповідно до вимог Порядку проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 09 жовтня 2000 року № 247, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 січня 2001 року за № 4/5195 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14 березня 2006 року № 120).

Парфумерно-косметична продукція повинна відповідати гігієнічним вимогам та нормам безпеки для здоров'я людини, які встановлено Державними санітарними правилами і нормами безпеки продукції парфумерно-косметичної промисловості, затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 липня 1999 року № 27 (далі - ДСанПіН 2.2.9.027-99).

1.5. Роботодавець повинен організувати проведення атестації робочих місць за умовами праці відповідно до вимог Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 1992 року № 442.

1.6. Роботодавець повинен організувати опрацювання і затвердження нормативних актів з охорони праці відповідно до вимог Порядку опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві, затвердженого наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 21 грудня 1993 року № 132, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 лютого 1994 року за № 20/229.

1.7. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб та працівників повинні проводитися відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511 (НПАОП 0.00-4.12-05).

1.8. Роботодавець повинен організувати розроблення і перегляд інструкцій з охорони праці відповідно до вимог Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29 січня 1998 року № 9,

zareestrovanoogo v Ministertstvi yustitsii Ukraini 07 kvitnya 1998 roku za № 226/2666 (dale - NPAOP 0.00-4.15-98).

1.9. Robotodaveць povinen zabezpechiti stan pozezhnoї bezpeki vidpovidno do vimoq chinnykh normativno-pravovykh aktiv z pozezhnoї bezpeki ta GOST 12.1.004-91 «SSBT. Pozharnaya bezopasnost. Obshchie trebovaniya».

1.10. Vognevi roboty (elektroгазозварювання ta rizannya metalu, payalnyi roboty ta roboty iz zastosuvannya vidkrytoho vogniu) neobkhidno vykonuvati z dotrimannya vimoq Pravil oхорони praci pid chas zvarювання metaliv, zatverdzhenykh nakazom Ministertstva nadzvychaynykh situatsii Ukraini vid 14 hrudnya 2012 roku № 1425, zareestrovanykh v Ministertstvi yustitsii Ukraini 04 sichnya 2013 roku za № 63/22595 (NPAOP 28.52-1.31-13), Instruktsii z organizatsii bezpechnogo vedennya vognevykh robiv na vybuchopozhezhonebezpechnykh ta vybuchonebezpechnykh ob'ekтах, zatverdzhenoї nakazom Ministertstva praci ta sotsialnoї polityky Ukraini vid 05 chervnya 2001 roku № 255, zareestrovanoї v Ministertstvi yustitsii Ukraini 23 chervnya 2001 roku za № 541/5732 (dale - NPAOP 0.00-5.12-01), GOST 12.3.002-75 «SSBT. Protsessy proizvodstvennye. Obshchie trebovaniya bezopasnosti» (dale - GOST 12.3.002).

1.11. Robotodaveць organizuye provedennya medychnykh oglydiv praciivnykiv певnykh kategorii pid chas priynyttia na robotu (poperedniy medychnyy oglyd) ta protyagom trudovoi diyalnosti (periodychni medychni oglydi) vidpovidno do vimoq Porядku provedennya medychnykh oglydiv praciivnykiv певnykh kategorii, zatverdzhеного nakazom Ministertstva oхорони zdorov'ya Ukraini vid 21 travnya 2007 roku № 246, zareestrovanoogo v Ministertstvi yustitsii Ukraini 23 lipnya 2007 roku za № 846/14113.

1.12. Praciivnyky, yaki vykorystovuyut pid chas roboty spirt etilovyy pri vyrobnyctvi parfumerно-косметичної produktsii, a takozh vodiі transportnykh zasobiv povynni prohoditi obov'yazkovyy profiлакtychnyy narכולогічний oglyd vidpovidno do vimoq Pereliку професій та vidiv diyalnosti, dlya yakykh є obov'yazkovym pervynnyy i periodychnyy profiлакtychnyy narכולогічний oglyd, zatverdzhеного postanovoю Kabinetu Ministriv Ukraini vid 06 lystopada 1997 roku № 1238.

1.13. Robotodaveць povinen rozrobity i zatverdity perelik robiv z pidvishchenoю nebezpekoю z urахuvannya spetsyfiki vyrobnyctva, dlya provedennya yakykh potribni spetsialne navchannya i shchorіchna perevіrka znany z pytany oхорони praci vidpovidno do vimoq Pereliку robiv z pidvishchenoю nebezpekoю, zatverdzhеного nakazom Derzhavnoho komitetu Ukraini z nаglyadu za oхороною praci vid 26 sichnya 2005 roku № 15, zareestrovanoogo v Ministertstvi yustitsii Ukraini 15 lyutoho 2005 roku za № 232/10512 (NPAOP 0.00.2.01-05).

1.14. Robotodaveць povinen stvority dlya kozhnoho praciivnyka bezpechni i neshkidlyvi umovy praci shlyahom nalezhnoho oblashchuvannya robchykh misyц vidpovidno do Zagalnykh vimoq stosovno zabezpechennya robotodavtsyamy oхорони praci praciivnykiv, zatverdzhenykh nakazom Ministertstva nadzvychaynykh situatsii Ukraini vid 25 sichnya 2012 roku № 67, zareestrovanykh v Ministertstvi yustitsii Ukraini 14 lyutoho 2012 roku za № 226/20539 (NPAOP 0.00-7.11-12).

1.15. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві здійснюються відповідно до вимог Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1232.

1.16. Забороняється залучення жінок до робіт відповідно до Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 грудня 1993 року № 256, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 1994 року за № 51/260.

Підіймання та переміщення важких речей жінками здійснюються з дотриманням вимог Граничних норм підіймання і переміщення важких речей жінками, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 1993 року № 241, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 22 грудня 1993 року за № 194.

1.17. Забороняється залучення неповнолітніх до робіт відповідно до Переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 року № 46, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 липня 1994 року за № 176/385.

Підіймання та переміщення важких речей неповнолітніми необхідно здійснювати з дотриманням вимог Граничних норм підіймання і переміщення важких речей неповнолітніми, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 березня 1996 року № 59, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 16 квітня 1996 року за № 183/1208.

1.18. Рівень виробничого шуму не повинен перевищувати норм, встановлених Санітарними нормами виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку ДСН 3.3.6.037-99, затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 37, та ГОСТ 12.1.003-83 «ССБТ. Шум. Общие требования безопасности» (далі - ГОСТ 12.1.003).

1.19. Контроль рівня шуму необхідно здійснювати відповідно до вимог ГОСТ 12.1.050-86 «ССБТ. Методы измерения шума на рабочих местах» (далі - ГОСТ 12.1.050) та вимог ДСТУ 2867-94 «Шум. Методи оцінювання виробничого шумового навантаження. Загальні вимоги».

1.20. Експлуатацію систем вентиляції, кондиціонування повітря та повітряного опалення необхідно здійснювати з дотриманням вимог Правил з безпечної експлуатації систем вентиляції у хімічних виробництвах, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 05 жовтня 2009 року № 164, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2009 року за № 988/17004 (НПАОП 0.00-1.27-09).

Виробничі, складські та допоміжні приміщення повинні бути обладнані системами вентиляції (природною, механічною або змішаною), які забезпечують необхідні мікрокліматичні умови праці (рівномірну температуру та стан повітряного середовища), відповідно до вимог Санітарних норм мікроклімату

виробничих приміщень ДСН 3.3.6.042-99, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 42 (далі - ДСН 3.3.6.042-99).

1.21. Виробничі, складські та допоміжні приміщення забезпечуються природним, штучним та суміщеним освітленням відповідно до вимог чинного законодавства.

Експлуатація освітлювальних пристроїв повинна здійснюватись відповідно до ГОСТ 12.2.007.0-75 «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности».

1.22. Роботодавець повинен забезпечити працівників питною водою відповідно до вимог Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Питна вода повинна відповідати вимогам Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 2010 року № 400, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 01 липня 2010 року за № 452/17747.

1.23. Роботодавець повинен забезпечити працівників ЗІЗ відповідно до вимог Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затвердженого наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 24 березня 2008 року № 53, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 травня 2008 року за № 446/15137 (далі - НПАОП 0.00-4.01-08).

1.24. ЗІЗ повинні відповідати вимогам Технічного регламенту засобів індивідуального захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2008 року № 761, та ДСТУ 7239:2011 «Система стандартів безпеки праці. Засоби індивідуального захисту. Загальні вимоги та класифікація».

1.25. Працівники, які виконують роботи з виробництва парфумерно-косметичної продукції, повинні бути забезпечені ЗІЗ відповідно до Типових галузевих норм безплатної видачі працівникам спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту в харчовій промисловості (олійно-жирове, спиртове, лікєро-горілчане, пиво-безалкогольне, тютюнове та тютюново-ферментаційне, парфумерно-косметичне та ефіроолійне виробництво), затверджених наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 10 червня 1998 року № 115, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 14 липня 1998 року за № 446/2886 (НПАОП 15.0-3.09-98).

1.26. Виконання робіт з використанням небезпечних хімічних речовин (1 та 2 класу небезпеки згідно з ГОСТ 12.1.007, а також порошкоподібних летючих або запашних речовин) необхідно здійснювати із застосуванням ЗІЗОД.

Роботодавець повинен забезпечувати вибір ЗІЗОД відповідно до вимог Правил вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 28 грудня 2007 року № 331,

zareestrovanih v Ministertsvi yustitsii Ukraini 04 kvitnya 2008 roku za № 285/14976 (NPAOP 0.00-1.04-07).

2. Вимоги безпеки до територій

2.1. Виробництво парфумерно-косметичної продукції повинно мати санітарно-захисну зону, встановлену відповідно до вимог Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19 червня 1996 року № 173, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 24 липня 1996 року за № 379/1404.

2.2. На маршрутах руху транспортних засобів територією суб'єкта господарювання повинні бути розміщені дорожні знаки і покажчики безпеки руху відповідно до вимог Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306, та ДСТУ 4100-2002 «Знаки дорожні. Загальні технічні умови. Правила застосування».

Улаштування і утримування транспортних шляхів на території та у виробничих приміщеннях необхідно здійснювати відповідно до вимог ГОСТ 12.3.020-80 «ССБТ. Процессы перемещения грузов на предприятиях. Общие требования безопасности».

2.3. Небезпечні зони в межах території суб'єкта господарювання, транспортних шляхів у виробничих приміщеннях і на робочих місцях необхідно позначати відповідними знаками безпеки відповідно до вимог Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 року № 1262 (далі - Технічний регламент знаків безпеки).

2.4. На території вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних об'єктів, а також в місцях зберігання та переробки горючих матеріалів застосування відкритого вогню не дозволяється.

2.5. Територія суб'єкта господарювання повинна утримуватись в чистоті. Не допускається влаштовувати звалища горючих відходів. У місцях виконання робіт, руху працівників та транспорту необхідно систематично прибирати сміття і відходи виробництва. Не дозволяється загромадження проїздів, під'їздів, а також підступів до зовнішніх стаціонарних пожежних драбин, пожежного інвентарю та засобів пожежогасіння.

Прибирання території суб'єкта господарювання повинно проводитись щодня: влітку для запобігання запиленню її слід регулярно поливати; взимку проїзди і проходи повинні систематично очищатись від снігу і льоду, посипатись піском.

2.6. Для збирання і тимчасового зберігання відходів виробництва і сміття повинні бути влаштовані водонепроникні, зі щільними кришками збірники ємкістю не більше дводенного накопичення відходів.

2.7. Для вантажно-розвантажувальних робіт можуть споруджуватись постійні чи тимчасові вантажно-розвантажувальні майданчики (платформи, естакади) висотою на рівні підлоги вагона або кузова автомашини чи зливально-наливальні пристрої для рідких продуктів (мазут, спирт тощо) відповідно до вимог ГОСТ 12.3.009-76 «Система стандартов безопасности

труда. Работы погрузочно-разгрузочные. Общие требования безопасности» та ГОСТ 12.3.020.

3. Вимоги безпеки до виробничих та складських будівель і споруд

3.1. Улаштування виробничих будівель і споруд повинно відповідати затвердженій у встановленому порядку проектній документації.

Для кожного приміщення, будинку та зовнішньої установки повинна бути визначена категорія за вибухопожежною та пожежною небезпекою, а також клас зони відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів.

Планування виробничих приміщень повинно забезпечувати послідовність і поточність технологічних процесів, виключаючи зустрічні або перехресні потоки сировини, не розфасованої та готової продукції, забрудненого і чистого інвентарю, якщо це необхідно для попередження забруднення продукції.

3.2. Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів повинно проводитись відповідно до вимог Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року за № 461.

3.3. У зовнішніх дверних і технологічних прорізах виробничих приміщень для попередження утворення в холодну пору року туману і конденсату на поверхні стін і устаткування, а також для захисту працівників від впливу різкого зниження температури і протягів повинні бути влаштовані тамбур-шлюзи або повітряно-теплові завіси.

Відкриті технологічні прорізи в перекриттях повинні бути огорожені поруччям.

3.4. Для забезпечення постійного технологічного процесу допускається розміщення складів сировини, напівфабрикатів безпосередньо у виробничих приміщеннях відкрито або за сітчастими загородженнями у кількості не більше змінної потреби.

Місця складування сировини, напівфабрикатів, що виділяють у повітря робочих приміщень шкідливі речовини або речовини, що мають сильний запах, повинні бути обладнані вентиляцією.

3.5. У цехах і лабораторіях, де застосовуються ЛЗР і ГР, шкідливі хімічні речовини, необхідно передбачати їх централізоване транспортування на робочі місця.

Для доставки невеликої кількості ЛЗР, ГР і шкідливих хімічних речовин слід застосовувати тару спеціальної конструкції.

3.6. У виробничих цехах і відділеннях, де необхідно збирати та відводити воду у систему каналізації, повинні влаштовуватись каналізаційні трапи.

Підлога повинна мати ухил 2% в бік каналізаційних трапів; трапи повинні мати ґрати і гідравлічні затвори. Трапи необхідно розміщувати біля випусків стоків від устаткування, але не менше одного трапа на 100 м² підлоги.

Злив стічних вод від устаткування до каналізації повинен здійснюватись закритим способом з розривом струменя. Скидання стічних вод на підлогу виробничого приміщення, а також влаштування відкритого жолоба для їх стікання до каналізації не допускаються.

Люки, приямки, оглядові колодязі, стічні жолоби і канали повинні бути водонепроникними, зручними для очищення і закриті кришками урівні з підлогою. Кришки повинні мати пристрої для безпечного відкривання. Перед їх відкриванням необхідно встановлювати бар'єрні огороження висотою не менше 1,0 м і обшивкою знизу висотою не менше 0,15 м з освітленням у нічний час.

3.7. Ділянки і площадки, на яких встановлені апарати, установки і устаткування з наявністю в них ЛЗР, ГР і токсичних рідин, повинні мати глухі борти з негорючих матеріалів або піддони.

3.8. Стіни і металеві конструкції приміщень з агресивним повітряним середовищем повинні бути виготовлені з антикорозійних матеріалів або з антикорозійним захисним покриттям.

Поверхні підлоги, стін та дверей повинні бути виконані з водостійких і нетоксичних матеріалів, які можна піддавати санітарній обробці та дезінфекції.

3.9. Не дозволяється виконувати прибирання приміщень з використанням бензину, гасу та інших ЛЗР та ГР.

Устаткування необхідно періодично очищати від пилу, бруду та горючих відходів. Періодичність очищення встановлюється настановами з експлуатації обладнання відповідно до вимог Технічного регламенту обладнання та захисних систем, призначених для застосування в потенційно вибухонебезпечному середовищі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08 жовтня 2008 року № 898.

3.10. На сходових клітках не дозволяється влаштовувати виробничі, складські приміщення, прокладати продуктопроводи з ЛЗР та ГР.

3.11. Для скляних прямокутних освітлювально-аераційних ліхтарів необхідно передбачати улаштування захисної металевої сітки.

3.12. Покриття підлог, площадок і сходів у приміщеннях, де розміщуються вибухопожежонебезпечні виробництва, повинні виконуватись з негорючих матеріалів, які не утворюють іскор при ударах матеріалів.

Металеve покриття підлог повинно мати рифлення, а покриття площадок, естакад, переходів, східців сходів повинно бути рифленим або виконане з просічно-витяжної сталі.

3.13. У приміщеннях, де розміщуються вибухопожежонебезпечні виробництва, а також в приміщеннях, де технологічний процес здійснюється з використанням устаткування, що працює під тиском, не дозволяється розміщувати ремонтно-механічні майстерні, лабораторії та приміщення, які не пов'язані з технологічним процесом.

3.14. Палити у виробничих приміщеннях забороняється.

3.15. Працівникам забороняється приносити у виробничі приміщення сторонні предмети, які не використовуються при виконанні робіт та можуть стати джерелами забруднення продукції.

3.16. Для кожного складу повинен бути розроблений план розміщення хімічних речовин із врахуванням їх пожежонебезпечних фізико-хімічних властивостей (здатності до окислення, самонагрівання, займання у разі проникнення вологи, взаємодії з повітрям), сумісності, а також ознаки однорідності

речовин, що застосовуються для гасіння пожежі відповідно до вимог ГОСТ 12.1.004-91 «ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования».

Кожна тара (ємність, еко-контейнер, бочка, балон, бутель, ящик, мішок) повинна мати чіткі написи, ярлики та бирки з назвою хімічної речовини та її характерних властивостей згідно з паспортом безпечності, складеним відповідно до вимог ДСТУ ГОСТ 30333:2009 «Паспорт безпечності хімічної продукції. Загальні вимоги» (далі - ДСТУ ГОСТ 30333) та ДСТУ ГОСТ 31340:2009 «Попереджувальне маркування хімічної продукції. Загальні вимоги» (далі - ДСТУ ГОСТ 31340). Немаркована хімічна продукція, що виявлена на складі, підлягає аналізу або знищенню.

3.17. Зберігання хімічних речовин, реактивів та матеріалів, що застосовуються у виробництві парфумерно-косметичної продукції, повинно здійснюватись залежно від пожежонебезпечних фізико-хімічних властивостей, сумісності, а також ознак однорідності речовин, що застосовуються для гасіння пожежі.

3.18. Склади, розташовані вище 1-го поверху, а також у підвальних та напівпідвальних приміщеннях, що мають сходи довжиною понад 1 м або висотою більше за 1,5 м, повинні мати трапи, ліфти та інші пристосування для спуску чи підйому вантажів.

3.19. Застосування навантажувачів з двигунами внутрішнього згоряння, а також автокарів для робіт усередині приміщень або залізничних вагонів, контейнерів не дозволяється.

3.20. Покрівля металевих, залізобетонних резервуарів для зберігання сировини, матеріалів, продуктів повинна мати огороження.

3.21. При зберіганні сипкої сировини складські приміщення повинні бути обладнані відповідними спорудами (бункерами, силонами, ємностями).

3.22. Сировина в тарі і упаковці та готова продукція, що зберігаються не на стелажах, повинні формуватись у штабель. Напроти дверних прорізів складського приміщення необхідно залишати проходи шириною, що дорівнює ширині дверей, але не менше 1,0 м.

Стелажі, призначені для укладання сировини і матеріалів, повинні бути стійкими і надійно закріпленими, мати відповідні написи про граничнодопустимі навантаження на них.

3.23. Спосіб укладання вантажів повинен забезпечувати:

- безпеку працівників на штабелі та біля нього;
- стійкість штабелів та вантажів, які знаходяться на них;
- механізоване розбирання штабеля та підймання вантажу навісними захоплювачами підйомно-транспортного устаткування;
- циркуляцію повітряних потоків при природній або штучній вентиляції закритих складів.

3.24. Двері складських приміщень повинні відчинятись назовні. Допускається улаштування розсувних дверей у складських приміщеннях.

3.25. Підлоги складських приміщень повинні мати тверде, рівне покриття, що забезпечує переміщення транспортних засобів без перешкод.

3.26. У складських приміщеннях для зберігання спирту та спиртвмісних продуктів, балонів з горючими газами, кислот, лугів та хімікатів, крім загальнообмінної вентиляції, повинна бути передбачена і аварійна вентиляція, зблокована з приладами сигналізації для сповіщення про виникнення небезпечної концентрації парів і газів.

3.27. У складських приміщеннях світильники повинні бути для ламп розжарювання - з ковпаками з силікатного скла, для дугових ртутних ламп - з металевими сітками або іншими пристроями, що перешкоджають випадінню лампи, для люмінесцентних ламп - з вводами, виконаними провідниками з негорючою оболонкою або в сталевих трубах.

Для місцевого освітлення приміщень для зберігання ЛЗР, ГР та зливально-наливальних станцій можливо застосовувати акумуляторні ліхтарі у вибухозахищеному виконанні.

3.28. Зберігання сировини та готової продукції у тарі (бочках, флягах, каністрах, еко-контейнерах) повинно здійснюватись партіями не більше 100 одиниць у кожній, з розривом поміж ними не менше 1 м.

Тара з сировиною має укладатися рядами, пробками догори, з прокладанням між рядами дощок та підклинюванням крайніх рядів.

3.29. Відкриті площадки для зберігання сировини у тарі (бочках, флягах, каністрах, еко-контейнерах) повинні мати навіси із негорючих матеріалів, пристрої для відведення талих та дощових вод, огорожуватись земляним валом або негорючою стіною висотою не менше 0,5 м.

3.30. Штабелі порожньої тари допускається розташовувати разом з наповненою тарою на площадках під навісом. Площадки для зберігання порожньої тари обвалування не потребують. Зберігання порожньої тари дозволяється після промивання її водою.

3.31. Виробничі стічні води, що містять горючі рідини, суспендовані речовини, жири, масла, кислоти, а також хімічні речовини, які порушують роботу каналізаційної мережі або викликають руйнування мереж та очисних споруд, а також ті, що містять відходи виробництва, слід очищати до їх надходження до зовнішньої мережі каналізації. Ці продукти слід скидати до технологічних ємностей для подальшої утилізації або обеззаражування.

Скидання побутових та забруднених виробничих стічних вод до поглинальних колодязів та бурових свердловин не дозволяється.

3.32. Не допускається влаштування усередині приміщень відстійників (у тому числі жируловлювачів) для уловлювання домішок, що швидко загнивають, а також уловлювачів для ЛЗР та ГР.

3.33. Для запобігання проникненню газів з каналізаційної мережі до технологічного устаткування або виробничих приміщень всі колодязі, що встановлені на мережах побутової та виробничої каналізації, повинні бути обладнані гідравлічними затворами.

3.34. Прокладання під підлогою трубопроводів, якими транспортуються агресивні та токсичні стічні води, слід передбачати в каналах, виведених до рівня підлоги та перекритих знімними плитами, або у тунелях.

3.35. Насоси для перекачування побутових та виробничих стоків, які містять у своєму складі токсичні забруднення та речовини, що швидко загнивають, а також для перекачування стічних вод, які виділяють отруйні або неприємні запахи, гази або пари, слід розміщувати в окремо розташованій будівлі, підвалі або ізольованому приміщенні, а за відсутності підвалу - в окремому опалювальному приміщенні першого поверху, яке має самостійний вихід назовні або на сходову клітку.

Приміщення насосної станції слід обладнувати припливно-витяжною вентиляцією. Приймальні резервуари для вказаних стічних вод слід розташовувати поза будівлями або в ізольованих приміщеннях разом з насосами.

4. Вимоги безпеки до зберігання та транспортування ЛЗР та ГР

4.1. Підлога в приміщеннях для зберігання ЛЗР та ГР повинна бути з негорючих матеріалів, іскробезпечна і мати ухил для стікання рідини до лотків і трапів. Підлоги складів і площадок для зберігання кислот і лугів повинні бути виготовлені з матеріалів, стійких до впливу кислот і лугів.

4.2. Для зливання ЛЗР і ГР із залізничних цистерн повинні використовуватись механізовані зливально-наливальні пристрої.

Для перекачування ЛЗР слід застосовувати герметичні насоси (з екранованим електродвигуном) та насоси з торцевими ущільненнями.

При використанні сальникових насосів їх слід обладнувати ущільненням підвищеної надійності та мати спеціальну конструкцію для перекачування таких рідин. Необхідно постійно контролювати герметичність насосів і трубопроводів та негайно ліквідувати течії у сальниках насосів та з'єднань трубопроводів.

Перед включенням насосів, що перекачують ЛЗР, необхідно включити вентиляцію.

Трубопроводи і обладнання системи зливання-наливання ЛЗР і ГР повинні бути герметичними, виключати можливість надходження горючих парів до атмосфери при проведенні зливально-наливальних операцій.

У зливально-наливальних системах не допускається застосування пристроїв та деталей, виготовлених з матеріалів, що нестійкі до дії ЛЗР, які перекачуються.

4.3. Насоси, що застосовуються для нагнітання ЛЗР та ГР, повинні обладнуватись блокуваннями, які припиняють роботу насоса при падінні тиску рідини у всмоктувальному патрубку, або підвищенні тиску у нагнітальному патрубку, або відхиленні рівнів у приймальній та відпускній ємностях від граничнодопустимих значень.

У приймально-відпускному відділенні для перекачування ЛЗР повинні застосовуватись насоси у вибухозахищеному виконанні.

4.4. Скляні частини показчиків рівня ЛЗР, вимірювачі для приймання та відпускання повинні бути захищені від механічних пошкоджень.

4.5. Транспортувати ЛЗР та ГР у скляній тарі слід у плетених чи дерев'яних кошиках.

4.6. Переливання ЛЗР відкритим способом забороняється.

4.7. Вільний об'єм приямка у закритому спиртосховищі для збирання випадково пролитої сировини повинен дорівнювати повному об'єму спирту, який зберігається у резервуарі.

4.8. Устаткування, апарати, комунікації та арматура для ЛЗР, що розміщені в приміщеннях або на відкритих площадках, повинні бути герметичними та захищеними від можливого впливу тиску, який перевищує допустимий, або механічних ушкоджень.

4.9. У процесі експлуатації резервуарів з ЛЗР та ГР, що обладнані дистанційним показником рівня рідини, дихальним клапаном та вогнеперепинувачем, необхідно здійснювати постійний контроль за справністю дихальних клапанів та вогнеперепинувачів. Вогнеперепинувачі повинні відповідати встановленим вимогам Правил улаштування та експлуатації загальнопромислових вогнеперепинувачів, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 27 липня 2010 року № 138, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 10 серпня 2010 року за № 664/17959 (НПАОП 0.00-1.25-10).

Дихальні клапани та сітки у холодну пору року повинні очищатися від льоду.

4.10. Наземні та напівпідземні резервуари для ЛЗР та ГР повинні бути пофарбовані білою (сріблястою) фарбою, що запобігає дії сонячних променів.

4.11. Відбирати проби під час заповнення або спорожнення резервуарів не дозволяється.

4.12. При зливанні та наливанні ЛЗР і ГР необхідно відчиняти та зачиняти кришки люків цистерн, опускати та підіймати зливні пристрої, не допускаючи ударів. Необхідно користуватись інструментом та пристроями з металу, які не дають при ударі іскор.

4.13. На зливально-наливальних естакадах ЛЗР і ГР відкидні містки для підходу до горловини у місцях їх стикання із залізничною цистерною повинні мати окантовку, виконану з матеріалів, що виключають іскроутворення.

4.14. Гумові шланги (або шланги з електронепровідних матеріалів) з металевими наконечниками, які використовуються для наливання рідин у залізничні цистерни, автоцистерни, наливні судна та інші пересувні посудини і апарати, повинні бути обплетені мідним дротом діаметром не менше 0,002 м або мідним тросом з перерізом не менше 4 мм² з кроком витка 0,1 - 0,15 м. Один кінець дроту або троса з'єднується припайкою (або болтом) з металевими заземленими частинами продуктопроводу, а другий - з наконечником шланга.

Наконечники шлангів повинні бути виготовлені з матеріалу, що не дає іскор при ударі.

4.15. ЛЗР необхідно подавати в апарати, резервуари, тару, не допускаючи їхнього розбризкування, розпилення.

Наливання ЛЗР вільно падаючим струменем не дозволяється. Відстань від кінця завантажувальної труби до дна приймальної посудини не повинна перевищувати 0,2 м, а коли це неможливо, то струмінь повинен бути направлений уздовж стінки.

4.16. ЛЗР необхідно подавати в резервуари нижче рівня залишку рідини, яка в них знаходиться на початку заповнення резервуара.

При заповненні резервуарів ЛЗР необхідно лишати 3-5% вільного об'єму на розширення продукту.

4.17. При зливанні залізничних цистерн повинні передбачатись заходи, що попереджають можливість самостійного переміщення цистерн, які знаходяться під зливанням.

4.18. При зливанні ЛЗР і ГР подача залізничних цистерн або вагонів до тупика, зайнятого цистернами з ЛЗР, а також маневрова робота поблизу зливання не дозволяються.

4.19. На території злиально-наливальних пристроїв не допускається гальмування цистерн металевими башмаками, дозволяється застосовувати башмаки, виготовлені з матеріалу, що виключає іскроутворення.

4.20. Не дозволяється використовувати залізничні цистерни з ЛЗР, що знаходяться на залізничних коліях, як стаціонарні складські (витратні) ємності.

4.21. Зливання ЛЗР під час грози не дозволяється.

5. Вимоги безпеки до зберігання балонів з горючими газами

5.1. Балони з горючими газами повинні відповідати вимогам Технічного регламенту безпеки простих посудин високого тиску, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2009 року № 268, Технічного регламенту безпеки обладнання, що працює під тиском, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 січня 2011 року № 35 (далі - Технічний регламент безпеки обладнання, що працює під тиском).

5.2. Зберігання та експлуатація газових балонних установок повинні здійснюватись відповідно до вимог Правил безпеки систем газопостачання України, затверджених наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 01 жовтня 1997 року № 254, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 15 травня 1998 року за № 318/2758 (НПАОП 0.00-1.20-98).

Зовнішня поверхня балонів повинна бути пофарбована у встановлений для цього газу колір.

5.3. Балони з газом, встановлені в приміщеннях, повинні знаходитись на відстані не менше 1 м від радіаторів опалення та інших опалювальних приладів та печей, а від джерел тепла з відкритим полум'ям - не менше 5 м.

5.4. При складуванні не можна допускати удару балонів, падіння ковпаків та балонів на підлогу.

5.5. Балони з горючими газами, з яких виявлене витікання, необхідно терміново видалити зі складу.

5.6. ЗІЗ працівників на складах балонів з горючими газами повинні бути виготовлені з матеріалів, що не електризуються. На випадок аварій зовні складу повинні бути передбачені комплекти ЗІЗ та ЗІЗОД.

5.7. На відстані 10 м навколо складу з балонами не дозволяється зберігати будь-які горючі матеріали та проводити роботи з вогнем.

5.8. При завантаженні, розвантаженні та транспортуванні балонів зі стисненим, зрідженим і розчиненим газом необхідно дотримуватись таких вимог:

- використовувати спеціальні візки, конструкція яких повинна забезпечувати перевезення балонів без тряски та ударів (візки повинні мати гнізда за розміром балонів, оббиті повстю);
- вентилі балонів повинні бути закриті ковпаками;
- кузов транспортного засобу для перевезення балонів повинен бути обладнаний спеціальними контейнерами або стелажми з виїмками за розміром балонів, оббитих повстю, колодки повинні мати запірні пристрої, які забезпечують від струсів та ударів під час перевезення;
- при завантаженні балонів у кузов транспортного засобу більше ніж в один ряд необхідно застосовувати прокладки, які запобігають зіткненню балонів між собою.

6. Вимоги безпеки до зберігання та транспортування кислот, лугів та інших хімікатів, що застосовуються у виробництві

6.1. Кислоти, луги та інші хімікати, що застосовуються у виробництві та в лабораторіях, повинні зберігатись на складі хімічних матеріалів або на спеціально відведених площадках.

6.2. Процеси, пов'язані з розвантаженням, транспортуванням та укладанням хімікатів усередині складу, повинні бути механізовані, недопустиме розпилювання і виділення хімікатів у повітря та розливання по підлозі.

6.3. Транспортування, завантаження та розвантаження кислот, лугів та небезпечних рідких хімікатів необхідно здійснювати відповідно до паспорта безпеки хімічної продукції на цю речовину відповідно до вимог ДСТУ ГОСТ 30333 та ДСТУ ГОСТ 31340.

6.4. Перевезення працівників у транспорті, що завантажений кислотами та лугами, не дозволяється.

6.5. Ємності для кислот та лугів повинні встановлюватись на піддонах, огорожуватись обваловкою, що перешкоджає розливанню рідини на прилеглу площу. Висота вала повинна бути на 0,2 м вище за розрахунковий рівень рідини.

Ємності для кислот та лугів повинні бути закриті, обладнані верхнім завантажувальним та нижнім (для очищення) люками, переливними трубами та відводами до запасних (аварійних) ємностей, повітряним клапаном, захищеним ковпаком від проникнення вологи, рівнеміром, патрубком для зливу, запірною арматурою.

Аварійна ємність повинна забезпечувати вміщення розливої кислоти або лугу з одного найбільшого резервуару.

Трубопроводи для кислот та лугів не повинні мати фланцевих з'єднань над проходами та повинні бути захищені металевими кожухами.

6.6. Переріз переливної труби повинен перевищувати переріз живильної труби не менше ніж у два рази. Переливна труба повинна встановлюватись на рівні не менше 0,15 м від верхнього рівня ємності.

6.7. Зливання кислоти і лугу із залізничних цистерн повинно проводитись через верхній завантажувальний люк пневматичним способом або сифоном. Подача кислот та лугів до ємностей, мірників і виробничих апаратів повинна

здійснюватись закритим струменем за допомогою насосів, сифонів, вакууму та самопливом.

Не дозволяється переносити кислоти та луги у відкритих посудинах.

Сифон для зливу кислоти повинен виготовлятися із сталевих труб.

6.8. Кнопки пускачів кислотних та лужних насосів повинні дублюватися так, щоб дублюючі кнопки були винесені на місце надходження кислот та лугів.

6.9. Зберігати кислоти, луги та хімікати у підвальних приміщеннях не дозволяється.

6.10. Розфасовування хімічних речовин необхідно виконувати в приміщенні, ізольованому від їх сховища.

Розфасовування цих речовин повинні виконувати одночасно не менше двох працівників.

6.11. У складських приміщеннях бутлі з кислотами повинні зберігатись у кошиках або дерев'яних обрешітках, висланих зсередини соломною або стружкою, змоченими розчином хлористого кальцію.

6.12. Склад хімічних матеріалів повинен бути забезпечений необхідною кількістю речовин для нейтралізації та поглинання розлитих лугів або кислот (вапно, пісок) та обладнаний раковинами самопомогти з фонтанчиками. Раковини встановлюються у видимих, легкодоступних місцях.

6.13. Транспортування вантажів, які знаходяться в скляній тарі (кислот, лугів, їдких хімічних речовин), повинно виконуватись у спеціально пристосованих для цього ношах, візках із гніздами за розміром тари, що перевозиться; стінки гнізд повинні бути оббиті м'яким матеріалом (рогожа, повсть); скляна тара повинна встановлюватись у гнізда збоку, для чого гнізда повинні мати бічні дверцята із замками.

6.14. Ручне перенесення скляної тари з хімічними речовинами допускається двома працівниками на відстань не більше 25 м по рівній поверхні з прийняттям необхідних заходів проти розбризкування.

7. Вимоги безпеки під час експлуатації споруд водопостачання та каналізації

7.1. У колодязях та камерах мереж водопостачання та каналізації повинні бути передбачені драбини або скоби для спуску.

7.2. Управління ґратами, шиберами, засувками та устаткуванням, що знаходиться під водою, повинно здійснюватись із землі за допомогою маховиків керуючих пристроїв, що виведені на поверхню перекриття на висоту 0,7 м.

7.3. Вхід до приміщення автоматизованих ґрат допускається лише після 10 - 12 - хвилинного провітрювання приміщення механічною вентиляцією.

Вентиляція повинна працювати безперервно під час перебування працівників у приміщенні.

7.4. Уздовж периметра наземної ґрадирні повинна бути влаштована огорожа висотою не менше 1 м.

7.5. Для проходу працівників через кювети, по яких води відводяться з території наземної градирні та бризкальних басейнів, повинні бути передбачені містки з поручнями, на яких повинні бути закріплені рятувальні засоби.

7.6. Вентилятори наземних градирень повинні бути огорожені. Доступ до вихідного отвору вентилятора повинен бути обмежений. Заходити до дифузора вентилятора під час його роботи не дозволяється. На період огляду та поточного ремонту градирень вентилятори повинні бути відключені та застопорені.

7.7. Малогабаритні дахові градирні влаштовуються відповідно до затвердженої проектної документації на виробництво.

7.8. Хлордозаторні приміщення повинні бути обладнані опаленням, постійно діючою витяжною вентиляцією, системами водопостачання і сигналізації. Пусковий пристрій систем вентиляції повинен бути розміщений у тамбурі перед входом до приміщення. Вентиляційні установки повинні мати резервне незалежне джерело електропостачання. Видалення повітря повинно здійснюватися з нижньої зони, де можливе накопичення хлору.

III. Вимоги до організації робочих місць

3.1. Роботодавець повинен забезпечити захист працівників від небезпечної дії хімічних речовин під час виробництва парфумерно-косметичної продукції, що існує або виникає внаслідок впливу цих хімічних речовин, відповідно до Вимог до роботодавців щодо захисту працівників від шкідливого впливу хімічних речовин, затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 22 березня 2012 року № 627, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 квітня 2012 року за № 521/20834 (НПАОП 0.00-8.11-12).

3.2. Роботодавець повинен організувати контроль параметрів повітря робочої зони на вміст шкідливих речовин відповідно до вимог ГОСТ 12.1.005-88 «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны» (далі - ГОСТ 12.1.005) у строки, визначені залежно від класу небезпеки речовин згідно з вимогами ГОСТ 12.1.007.

У робочій зоні виробничих приміщень вміст шкідливих речовин не повинен перевищувати ГДК відповідно до вимог ГОСТ 12.1.005.

3.3. Під час виконання робіт, пов'язаних з обслуговуванням електроустановок, роботодавець повинен забезпечити працівників засобами електрозахисту відповідно до вимог Правил безпечної експлуатації електроустановок, затверджених наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 06 жовтня 1997 року № 257, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13 січня 1998 року за № 11/2451 (далі - НПАОП 40.1-1.01-97), та Державних санітарних норм і правил при роботі з джерелами електромагнітних полів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18 грудня 2002 року № 476, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13 березня 2003 року за № 203/7524.

3.4. Робочі місця працівників повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.032-78 «ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования», ГОСТ 12.2.033-78 «ССБТ. Рабочее место при выполнении работ

стоя. Общие эргономические требования» та ДСТУ ГОСТ 12.2.061:2009 «ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности к рабочим местам».

3.5. Улаштування робочого місця повинно забезпечувати можливість зручного регулювання його розмірів та експлуатаційних параметрів з урахуванням специфіки виконуваної роботи та антропометричних характеристик працівника відповідно до вимог ДСТУ 7234:2011 «Дизайн і ергономіка. Обладнання виробниче. Загальні вимоги дизайну та ергономіки».

3.6. Робочі місця працівників, які керують виробничим обладнанням, повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.064-81 «ССБТ. Органы управления производственным оборудованием. Общие требования безопасности» (далі - ГОСТ 12.2.064).

3.7. Пульти керування обладнанням з підвищеними рівнями теплового випромінювання повинні влаштовуватися в ізольованих приміщеннях для забезпечення параметрів мікроклімату (температури та вологості повітря) відповідно до вимог ДСН 3.3.6.042-99.

3.8. У приміщеннях, де використовується устаткування, робота якого створює підвищений рівень шуму, необхідно використовувати колективні засоби захисту: звукоізолювальні (кожухи, екрани, кабіни) та звукопоглинальні пристрої (облицювальні, штучні звукопоглиначі); глушники аеродинамічного шуму; огорожувальні пристрої відповідно до вимог ДСТУ 7238:2011 «Система стандартів безпеки праці. Засоби колективного захисту працюючих. Загальні вимоги та класифікація».

3.9. Рівень вібрації на робочих місцях не повинен перевищувати норм, встановлених Державними санітарними нормами виробничої загальної та локальної вібрації ДСН 3.3.6.039-99, затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 39.

Обладнання, під час роботи якого виникає підвищений рівень вібрації, повинно оснащуватись віброізолювальними, віброгасильними, вібропоглинальними або огорожувальними пристроями.

3.10. Вібрація, яку створюють ручні машини, обладнані двигунами, при роботі яких маса ручної машини повністю або частково сприймається руками оператора, не повинна перевищувати допустимих значень.

Маса вібруючого устаткування або його частин, що утримується руками у різних положеннях в процесі праці, не повинна перевищувати 10 кг, якщо технічні вимоги не передбачають більш жорстких обмежень.

3.11. При роботі з вібруючим устаткуванням сумарний час контакту з вібруючими поверхнями не повинен перевищувати 75% тривалості робочого часу.

3.12. Засоби захисту від статичної електрики у пожежонебезпечних зонах будь-якого класу повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.1.018-93 «ССБТ. Пожаровзрывобезопасность статического электричества. Общие требования» та ГОСТ 12.4.124-83 «ССБТ. Средства защиты от статического электричества. Общие технические требования».

3.13. Розміщення обладнання у виробничих приміщеннях та на відкритих майданчиках повинно забезпечувати зручну і безпечну його експлуатацію,

можливість проведення ремонтних робіт та організації оперативних заходів щодо запобігання аварійним ситуаціям або локалізації аварій.

3.14. У пожежонебезпечних зонах необхідно застосовувати кабелі та проводи, які не поширюють горіння.

3.15. На робочих місцях повинні знаходитись інструкції з охорони праці, розроблені відповідно до вимог НПАОП 0.00-4.15-98.

3.16. Місця можливого виділення шкідливих речовин необхідно обладнати відсмоктувачами місцевої витяжної вентиляції.

Заборонено об'єднувати місцеві відсмоктувачі від різного устаткування в одну систему.

Для очищення вибухонебезпечної пилоповітряної суміші необхідно використовувати пиловловлювачі або фільтри.

3.17. Робоче місце не повинно бути зашарашене сторонніми предметами, готовою продукцією та відходами виробництва.

3.18. У виробничих приміщеннях повинна бути встановлена система автоматичного включення аварійної вентиляції, зблокована з газоаналізаторами.

У разі виникнення аварійної ситуації автоматизоване управління технологічними процесами та системою протиаварійного захисту повинно забезпечувати відключення всієї лінії.

Крім системи автоматичного вмикання аварійної вентиляції повинна бути передбачена можливість ручного вмикання аварійної вентиляції за допомогою пускових пристроїв.

3.19. Робочі місця повинні бути розташовані поза зоною переміщення механізмів та вантажів, забезпечувати зручність спостереження за технологічним процесом та керування ним.

IV. Вимоги безпеки до виробничого устаткування

1. Загальні вимоги

1.1. Машини, устаткування та системи керування ними повинні відповідати вимогам Технічного регламенту безпеки машин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 року № 62, ГОСТ 12.2.003-91 «ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности», ГОСТ 12.2.062-81 «ССБТ. Оборудование производственное. Ограждения защитные», ГОСТ 12.2.063-81 «ССБТ. Арматура промышленная трубопроводная. Общие требования безопасности», ГОСТ 12.2.064, ГОСТ 12.1.003, ГОСТ 12.1.004-91 «ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования», ГОСТ 12.1.010-76 «ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования», ДСТУ ГОСТ 12.1.012:2008 «ССБТ. Вибрационная безопасность. Общие требования» (з обмеженою сферою застосування - тільки в питанні гігієнічного нормування в галузі вібрації) та ГОСТ 12.2.124-90 «ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности».

1.2. Вимоги до безпеки, маркування, введення в обіг та експлуатації запобіжних пристроїв та устаткування, що працює під тиском, повинні відповідати вимогам Технічного регламенту безпеки обладнання, що працює під тиском.

1.3. Будова, виготовлення, монтаж, приймання, експлуатація, ремонт котельних установок повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації парових та водогрійних котлів, затверджених Державним комітетом з нагляду за безпечним проведенням робіт в промисловості та гірничому нагляді при Раді Міністрів СРСР 30 серпня 1966 року (НПАОП 0.00-1.60-66).

1.4. Експлуатацію стаціонарних поршневих та ротаційних повітряних компресорів та нагнітальних трубопроводів пневмотранспорту необхідно здійснювати відповідно до вимог ГОСТ 12.2.016-81 «ССБТ. Оборудование компрессорное. Общие требования безопасности».

1.5. Експлуатацію стрічкових конвеєрів необхідно здійснювати відповідно до вимог ГОСТ 12.2.022-80 «ССБТ. Конвейеры. Общие требования безопасности».

1.6. Будова, установлення та експлуатація вантажопідіймальних кранів усіх типів, ручних та електричних талів, лебідок для підймання вантажу, підіймальних вантажозахоплювальних механізмів та пристроїв повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18 червня 2007 року № 132, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 09 липня 2007 року за № 784/14051 (далі - НПАОП 0.00-1.01-07).

1.7. Експлуатувати підйомники необхідно з дотриманням вимог Правил будови і безпечної експлуатації підйомників, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 08 грудня 2003 року № 232, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 30 грудня 2003 року за № 1262/8583 (НПАОП 0.00-1.36-03).

1.8. Не дозволяється проводити технологічний процес в установках та верстатах з несправностями, а також при відключених контрольно-вимірювальних приладах, що визначають встановлені технологічні параметри (температуру, тиск, концентрацію парів).

1.9. Устаткування та трубопроводи, що виділяють тепло і які можуть викликати небезпеку займання матеріалів, вибуху газів, парів, повинні бути теплоізовані. Температура ізованої поверхні не повинна перевищувати 45° С.

Застосування горючих теплоізоляційних матеріалів не допускається.

1.10. Монтаж, налагодження, ремонт, реконструкцію та експлуатацію електричних установок електричних станцій, електричних мереж необхідно здійснювати відповідно до вимог НПАОП 40.1-1.01-97.

Улаштування, утримання, експлуатацію, обслуговування і ремонт електричних установок та електричних мереж слід здійснювати відповідно до вимог Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 09 січня 1998 року № 4, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 лютого 1998 року за № 93/2533 (НПАОП 40.1-1.21-98).

1.11. Експлуатацію тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж і тепловикористовувальних установок необхідно здійснювати

відповідно до вимог Правил охорони праці під час експлуатації тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж і тепловикористовувальних установок, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 02 грудня 2013 року № 892, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 17 грудня 2013 року за № 2127/24659 (НПАОП 0.00-1.69-13).

1.12. Завантаження, переміщення, вивантаження та транспортування устаткування повинні бути механізовані.

1.13. Очищення та миття устаткування повинні виконуватись без перебування працівників усередині нього. Процес з обробки (видалення залишку, промивка, пропарювання) устаткування повинен бути механізованим.

1.14. Виробниче устаткування з електричним приводом повинно мати засоби (пристрої) захисту від ураження електричним струмом згідно з вимогами ДСТУ 7237:2011 «Система стандартів безпеки праці. Електробезпека. Загальні вимоги та номенклатура видів захисту».

1.15. Експлуатацію та ремонт устаткування на висоті необхідно здійснювати з дотриманням вимог Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 27 березня 2007 року № 62, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 04 червня 2007 року за № 573/13840 (НПАОП 0.00-1.15-07).

1.16. Майданчики обслуговування машин та устаткування, що розташовані на висоті, повинні мати огорожі та сходи з поруччям. Висота огорож, поруччя повинна бути не менше 1,0 м. Вертикальні стояки огорож, поруччя повинні розміщуватись з кроком не більше 1,2 м. З країв настили площадок повинні мати суцільну зашивку висотою не менше 0,15 м.

Площадки постійних робочих місць повинні мати вільний прохід не менше 0,7 м.

Для огородження допускається застосовувати металеву сітку. Площадки для обслуговування устаткування та апаратів з рідкими продуктами (масло, спирт, розчинники, хімікати) з метою запобігання розливу необхідно виконувати непроникними з нахилом у бік зливу до аварійної ємності.

На підвісних площадках повинна бути передбачена огорожа висотою не менше 1,2 м з трьох зовнішніх боків.

1.17. Ширина площадок для постійного обслуговування устаткування та сходів, що ведуть до них, повинна складати не менше 0,8 м.

Крок сходинок сходів повинен становити не більше 0,25 м, ширина сходинок не менше 0,12 м.

1.18. Площадки для обслуговування устаткування з підвищеною небезпекою довжиною понад 3,0 м, а також у вибухопожежонебезпечних виробництвах повинні мати не менше двох сходів, розташованих з протилежних боків.

1.19. Переносні драбини повинні мати відповідні пристрої, що запобігають можливості зсуву та перекидання під час роботи. Нижні кінці переносних драбин та драбинок повинні мати оковки з гострими наконечниками, а при користуванні ними на асфальтових, бетонних та подібних підлогах - підкладки з

неслизького матеріалу. За необхідності закріплення верхніх кінців драбин вони повинні мати гаки.

1.20. Для переходу через конвеєри повинні бути влаштовані перехідні містки шириною не менше 1,0 м з поруччям по обидва боки.

1.21. Риштування повинні бути обладнані сходами та трапами для підйому та спуску працівників. Для риштувань довжиною понад 40 м повинні встановлюватись не менше двох сходів чи трапів. Верхній кінець сходів або трапа повинен бути закріплений до поперечного риштування.

Отвори в настилі риштувань для виходу зі сходів повинні бути огорожені. Кут нахилу сходів не повинен перевищувати 60° до горизонтальної площини. Ухил пандуса не повинен перевищувати 1:3.

1.22. Трапи та містки повинні бути жорсткими та мати кріплення, які виключають можливість їх зміщення. Прогинання настилу під максимальним розрахунковим навантаженням не повинно перевищувати 0,02 м.

1.23. Якщо довжина трапів чи містків перевищує 3 м, під ними повинні встановлюватись проміжні опори. Ширина трапів та містків повинна бути не менше 0,6 м.

Трапи та містки повинні мати поруччя, закраїни та один проміжний горизонтальний елемент.

1.24. Сходи площадки постійного робочого місця висотою понад 1,5 м повинні мати нахил відносно горизонту не більше 45° , меншої висоти - не більше 60° . Сходи на висоті 3-5 м повинні мати перехідну площадку.

Площадка повинна мати табличку із зазначенням максимально допустимого для неї загального навантаження.

Площадки та сходи повинні бути виконані з матеріалу, що виключає ско-
взання.

1.25. Технологічне устаткування, яке небезпечне у відношенні накопичення зарядів статичної електрики, повинно бути заземлене не менше ніж у двох місцях.

1.26. Слюсарні інструменти, наконечники шлангів повинні бути виготовлені з матеріалів, що не утворюють іскор при ударах. Ключі на кранах повинні бути закріплені.

2. Вимоги безпеки до головних елементів конструкції

2.1. Виробниче устаткування, для якого причиною небезпеки можуть бути перевантаження, порушення послідовності роботи механізмів, спад напруги в електричній мережі, а також тиску у пневмо- або гідросистемі нижче допустимих граничних значень, повинно мати відповідні запобіжні пристрої та блокування.

2.2. Вбудовані до устаткування аспіраційні та витяжні вентиляційні системи повинні бути зблоковані з пусковими пристроями устаткування.

2.3. Фланцеві з'єднання, сальники насосів та мішалок, крани та вентиля апаратів для жиророзчинювальних речовин з високою проникною здатністю (вуглеводів жирного та ароматичного рядів) повинні виконуватись з відповідного матеріалу без використання жирних мастил та набивок для частин, що труться.

2.4. Складальні одиниці устаткування, які під час обслуговування здатні переміщуватись під дією гравітаційних сил до зони обслуговування, повинні бути обладнані стопорними пристроями, які виключають можливість такого самостійного переміщення.

Конструкція кришок до машин, апаратів і ємкостей повинна виключати самостійне їх падіння.

2.5. Робочі механізми з небезпечним інерційним рухом повинні мати автоматичне гальмування в усіх випадках зупинки устаткування.

2.6. Резервуари, збірники, апарати, мірники, які заповнюються шкідливими, вибухопожежонебезпечними та їдкими речовинами, повинні бути оснащені рівнемірами та переливними трубами з відводом до резервного збірника. Для ремонту або аварійного звільнення посудин, що працюють під тиском, повинна бути передбачена можливість транспортування їх вмісту за допомогою насосів, самопливом та іншими засобами до складських резервуарів, технологічних апаратів та спеціально призначених для цієї мети аварійних або дренажних збірників із забезпеченням повного звільнення трубопроводів.

2.7. Технологічне устаткування, де у разі пуску у роботу або зупинки, а також при відхиленнях від встановленого режиму можливе утворення вибухопожежонебезпечних сумішей, повинно забезпечуватись системами продування їх інертними газами або водяною парою.

2.8. У конструкції резервуарів повинні бути передбачені блокувальні пристрої, що забезпечують вимикання розташованих усередині резервуарів механізмів (мішалки, змійовики) при відкриванні кришок люків (лазів) та виключають можливість їх включення при відкритих кришках.

3. Вимоги безпеки до механізмів керування

3.1. Механізми керування виробничим устаткуванням повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.064 та мати чіткі позначення або написи, що пояснюють їх функціональне призначення («ПУСК», «СТОП», «АВАРІЙНА»). Конструкція та розташування механізмів керування повинні виключати можливість мимовільного та самочинного включення та виключення устаткування.

3.2. На устаткуванні, що обслуговується одним працівником, ширина зони обслуговування якого більша ніж 2,5 м, допускається встановлювати дублюючі кнопки «ПУСК» та «СТОП» так, щоб працівник міг бачити їх з будь-якого місця робочої зони.

3.3. Устаткування та його пускова апаратура, що розташовані у різних виробничих приміщеннях, а також складні агрегати, що поєднані виробничим циклом, повинні бути облаштовані:

- звуковою або світловою сигналізацією (для оповіщення про готовність до вмикання цього механізму або комплексу механізмів від працівника, відповідального за їх обслуговування);
- пристроями, що виключають можливість дистанційного пуску зупинених на ремонт механізмів або ліній (вимикачі, перемикачі, вилки роз'єднання).

3.4. Органи керування виробничим устаткуванням, що обслуговується одночасно кількома працівниками, повинні мати блокування, що забезпечує необхідну послідовність дій.

Повинні бути передбачені додаткові аварійні вимикачі, коли частина устаткування, що є небезпечною для працівників, знаходиться поза межами видимості працівника.

3.5. Великогабаритні машини, при обслуговуванні яких оператор повинен перебувати у русі, а також конвеєри, довжина яких перевищує 10 м, повинні мати аварійні кнопки «СТОП». Кількість аварійних кнопок повинна бути такою, щоб відстань між ними не перевищувала 10 м та щоб був забезпечений вільний доступ до них з будь-якого місця, де може перебувати працівник. При розташуванні устаткування у суміжних приміщеннях аварійні кнопки «СТОП» повинні бути у кожному приміщенні.

Крім того, конвеєри у головній та хвостовій частинах повинні бути обладнані аварійними кнопками для зупинки конвеєрів.

В місцях підвищеної небезпеки конвеєри повинні бути додатково обладнані пристроями вимикання для зупинки конвеєра у аварійних ситуаціях в будь-якому місці з боку проходу для обслуговування.

3.6. Конвеєри довжиною понад 50 м або такі, що проходять через ряд суміжних приміщень, повинні бути обладнані сигналізацією, заблокованою з пусковим пристроєм.

3.7. Машини та устаткування повинні мати індивідуальні приводи.

На машинах, які мають головний привід та привід окремих механізмів, у разі можливості виникнення небезпеки при непередбаченій зупинці одного з них, двигуни всіх приводів повинні мати електричне блокування для взаємного вимикання у разі раптової зупинки одного з приводів.

3.8. Виробниче устаткування з кількома приводними двигунами повинно за необхідності мати кнопку негайної зупинки, що вимикає одночасно всі приводи (там, де це допускається технологічним процесом). При розміщенні устаткування у декількох приміщеннях аварійні кнопки «Стоп» повинні бути у кожному приміщенні.

3.9. Контакти апаратів вмикання та вимикання устаткування повинні бути захищені від потрапляння у них пилу, дії емульсій, масел та інших рідин, що застосовуються у виробництві.

3.10. Пускові механізми, що керують напрямком руху інших механізмів, повинні мати фіксоване нейтральне положення, а їх робоче положення, що відповідає конкретному напрямку руху механізмів, повинно бути позначене стрілкою та написом, що вказує напрям руху.

3.11. Живильні пристрої повинні мати запобіжні засоби (клапани) для виключення можливості зворотного викиду продукту з наступної машини.

4. Вимоги безпеки до огорожувальних та запобіжних пристроїв

4.1. Рухомі, обертові та такі, що виступають, частини устаткування, допоміжних механізмів повинні бути надійно огорожені або розташовані так, щоб виключалась можливість травми працівників.

Огородження повинні бути пофарбовані у кольори відповідно до вимог Технічного регламенту знаків безпеки.

Відстань між огороженням, виготовленим з перфорованого матеріалу або сітки, та небезпечним елементом повинна відповідати вимогам ГОСТ 12.2.062.

4.2. Конвеєри, розташовані над проходами, повинні мати знизу суцільне огороження, розташоване не нижче 2,0 м від рівня підлоги, а з боків - борти, що піднімаються над верхньою несучою стрічкою на 0,4 м.

4.3. Огородження повинні бути міцними, легкими, надійно закріпленими, не мати ріжучих країв, гострих кутів та не повинні торкатися до рухомих частин устаткування.

Знімні огороження повинні мати ручки, дужки, скоби чи відповідні пристрої (залежно від маси та експлуатаційної зручності) для зручного та безпечного утримання при зніманні та встановленні.

5. Вимоги безпеки до живильників

5.1. Бункери-живильники повинні бути обладнані запобіжними ґратами, які замикаються поруччям або відповідними пристроями, що виключають можливість падіння працівників у бункери.

5.2. Зони заповнення тари продуктом та закупорювання повинні бути огорожені суцільним кожухом знизу та з боків.

5.3. Живильні пристрої для подавання вибухопожежонебезпечних матеріалів повинні мати блокувальні пристрої для припинення подачі цих матеріалів у разі виникнення аварійних ситуацій.

6. Вимоги безпеки до технологічних трубопроводів та арматури

6.1. Будова, монтаж та експлуатація трубопроводів пари та гарячої води повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації трубопроводів пари та гарячої води, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 08 вересня 1998 року № 177, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 07 жовтня 1998 року за № 636/3076 (НПАОП 0.00-1.11-98).

6.2. Трубопроводи повинні бути пофарбовані відповідно до вимог ГОСТ 14202-69 «Трубопроводы промышленных предприятий. Опознавательная окраска, предупреждающие знаки и маркировочные щитки» та позначені знаками безпеки відповідно до Технічного регламенту знаків безпеки.

6.3. У кожному цеху, на кожній ділянці повинні бути вивішені технологічні схеми розташування та зв'язку апаратів та трубопроводів, виконані в умовних позначеннях. Запірні пристрої на схемах повинні бути пронумеровані, а напрямок руху продуктів вказаний стрілкою.

Нумерація устаткування, апаратів, посудин, запірних пристроїв та арматури повинна бути єдиною на схемах та в експлуатаційній документації з обслуговування устаткування.

6.4. Продуктопроводи не повинні перетинати віконних прорізів та сходових кліток. Трубопроводи, що прокладаються по підлозі у проїздах та проходах, не повинні виступати над поверхнею підлоги.

6.5. На ділянках комунікацій та апаратів, де внаслідок конденсації продукту можливі звуження або закупорювання трубопроводу, повинні встановлюватись манометри з сигналізацією.

6.6. На трубопроводах у місцях їх проходження над проїздами, проходами, ворітьми не повинно бути роз'ємних сполучень та запірної арматури.

6.7. Запірна та регулююча арматура трубопроводів повинна бути доступною для обслуговування. У випадку розташування арматури вище 1,7 м для її обслуговування повинні передбачатись спеціальні пристрої або площадки.

6.8. Прокладання трубопроводів повинно відповідати проектній документації, затвердженій в установленому порядку, з дотриманням заходів, які б виключали можливість передачі додаткових навантажень на труби (встановлення гільз, патронів). Місця перетинання протипожежних стін (перекриття) трубопроводами повинні бути наглухо зашпаровані негорючим матеріалом, який забезпечує межу вогнестійкості та димо-, газонепроникнення.

6.9. Не дозволяється прокладати транзитні трубопроводи для транспортування вибухопожежонебезпечних речовин крізь побутові, підсобні та адміністративно-господарчі приміщення, розподільчі електричні пристрої, приміщення щитів та пультів автоматизації, вентиляційні камери, машинні відділення, шахти і приямки ліфтів, а також крізь холодильні камери, склади.

6.10. Запірна та запірно-регулювальна арматура повинна встановлюватись на штуцерах, які безпосередньо приєднані до посудини та виводять з неї робоче середовище, та мати відповідне маркування.

6.11. Відігрівати трубопроводи у разі їх замерзання паяльними лампами або засобами із застосуванням відкритого вогню не дозволяється.

6.12. Складові частини устаткування масою понад 16 кг повинні транспортуватись на робочі місця за допомогою вантажопідіймальних засобів.

6.13. Устаткування, його складові частини, деталі та їх елементи повинні проходити періодичний технічний огляд з оцінкою технічного стану та визначенням умов та строку подальшої їх експлуатації відповідно до вимог Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 687 (далі - Порядок проведення огляду, випробування та експертного обстеження).

7. Контрольно-вимірювальні прилади, автоматика та запобіжні пристрої

7.1. Ремонт, перевірка і регулювання контрольно-вимірювальних приладів, а також систем блокування і сигналізації повинні виконуватись відповідно до ДСТУ 3400:2006 «Метрологія. Державні випробування засобів вимірювальної техніки. Основні положення, організація, порядок проведення і розгляду результатів» та інших вимог чинного законодавства.

КВПіА повинні відповідати категорії приміщень та будівель, де їх установлюють.

7.2. На всіх манометрах, вакуумметрах, амперметрах, дистанційних термометрах тощо повинно бути клеймо (пломба) з позначенням строку повірки.

7.3. Кількість запобіжних клапанів та їх пропускна здатність повинні бути вибрані за розрахунком відповідно до вимог ДСТУ ГОСТ 12.2.085:2007 «Посудини, що працюють під тиском. Клапани запобіжні. Вимоги щодо безпеки» (далі - ДСТУ ГОСТ 12.2.085). Між посудиною та запобіжним клапаном не повинно бути запірного органу.

Настроювання та регулювання запобіжних клапанів повинні виконуватись відповідно до вимог ДСТУ ГОСТ 12.2.085.

Відвідні трубопроводи запобіжних клапанів та імпульсні лінії в місцях можливого накопичення конденсату повинні бути обладнані дренажними пристроями для видалення конденсату. Встановлення запірних органів або іншої арматури на дренажних трубопроводах не допускається. Середовище, що відходить від запобіжних клапанів та дренажів, повинно відводитись до безпечного місця.

7.4. На посудинах, що обігріваються полум'ям або горючими газами, в яких можливе зниження рівня рідини нижче допустимого, повинно бути встановлено не менше двох показників рівня прямої дії.

8. Вимоги безпеки під час очищення устаткування

8.1. Роботи з хімічного очищення устаткування (парових котлів, випарних апаратів, теплообмінників, технологічних ємностей) виконуються відповідно до інструкції, затвердженої керівником суб'єкта господарювання.

8.2. Хімічне очищення (виварювання) устаткування для запобігання накопиченню вибухопожежонебезпечних газів необхідно здійснювати при працюючому повітряному насосі.

8.3. Під час виварювання устаткування соляною кислотою, а також при огляді корпусів після виварювання для запобігання вибуху не дозволяється користування відкритим вогнем (куріння, запалювання сірників, користування світильниками з відкритим полум'ям).

8.4. Внутрішній огляд устаткування після закінчення хімічного очищення повинен проводитись після його вентиляції з виконанням аналізу повітря у ньому на відсутність шкідливих речовин.

8.5. Роботи, пов'язані із санітарною обробкою (миття та дезінфекція) технологічного обладнання, устаткування, технологічних трубопроводів, інвентарю, тари, повинні бути максимально механізовані.

У випадку виконання робіт з миття, очищення, дезінфекції, дезінсекції і дератизації ємності ручним способом із перебуванням працівників усередині необхідно дотримуватись вимог безпеки, які викладено у главі 2 розділу V цих Правил.

8.6. Нанесення розчинів дезінфекційних засобів на поверхню посудин ручним способом повинно здійснюватись без розбризкування.

8.7. Для дезінфекції технологічного обладнання, устаткування, технологічних трубопроводів, інвентарю, тари допускається використовувати відповідні дезінфекційні засоби, на які отримано висновок санітарно-епідеміологічної експертизи відповідно до вимог Порядку проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, затвердженого наказом Міністер-

ства охорони здоров'я України від 09 жовтня 2000 року № 247, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 січня 2001 року за № 4/5195 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14 березня 2006 року № 120).

Дезінфекційні засоби використовуються відповідно до вимог чинного законодавства.

Для миття та знежирювання поверхонь слід застосовувати незайmistі засоби.

8.8. Не дозволяється застосовувати лужні розчини при дезінфекції алюмінієвих резервуарів, а також зберігати їх в посудинах з алюмінію та оцинкованої сталі.

8.9. Нанесення захисних покриттів на внутрішні поверхні технологічних посудин необхідно проводити з дотриманням вимог Правил охорони праці під час фарбувальних робіт, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 26 листопада 2013 року № 865, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 13 грудня 2013 року за № 2109/24641 (НПАОП 28.0-1.32-13).

9. Вимоги безпеки до устаткування виготовлення і розфасування парфумерно-косметичної продукції

9.1. Ємності з горючими і шкідливими речовинами повинні бути герметизовані і укомплектовані: рівнемірами, що виключають необхідність відчинення люків; сигналізаторами верхніх рівнів; переливними трубами з виведенням у резервний збірник; пробовідбірними кранами, оснащеними вентиляційними пристроями.

9.2. Ємнісна апаратура з ЛЗР обладнується не менше ніж трьома сигналізаторами рівня. Сигналізація граничного верхнього рівня повинна здійснюватись від двох сигналізаторів рівня, нижнього - від одного.

9.3. В устаткуванні, оснащеному мішалками, скребковими механізмами (реактори, варильні і розтоплювальні котли, реактори-змішувачі, технологічні ємності та посудини), повинно бути передбачено блокування кришок люків з пусковими пристроями електродвигунів.

9.4. Варильні і розтоплювальні котли, реактори, баки, плавильні камери і паропроводи, які виділяють тепло у виробничі приміщення, повинні бути теплоізовані.

Камери для розтоплювання сировини у тарі (діжки, фляги, банки) повинні бути обладнані витяжною вентиляцією. Вентилятори і повітропроводи повинні мати антикорозійне покриття.

9.5. Конвеєри розливу парфумерно-косметичних рідин, закупорювання, етикетування флаконів повинні мати пристрої для відведення повернених парфумерно-косметичних рідин у резервні ємності.

9.6. Ємності для збирання парфумерно-косметичних рідин з розбитих і негерметичних флаконів повинні мати пристрій, що регулярно подає поворотну рідину у збірники.

9.7. Вузол ділення потоку машин пакування парфумерно-косметичних виробів слід обладнувати безконтактним блокуванням (фотоблокуванням).

9.8. Валки вальцювальних машин (для вальцювання крему, пігментної пасти) повинні бути огорожені.

9.9. Мийні машини для скляної тари повинні відповідати вимогам чинного законодавства. Завантаження посуду у мийні машини та його вивантаження повинні бути механізовані.

9.10. Машини для миття тари повинні бути укомплектовані спеціальною станцією для приготування і подачі мийного розчину у машину, автоматичним редукуючим пристроєм на підвідному паропроводі, контрольно-вимірювальними приладами і запобіжними клапанами.

9.11. Конструкція машин для миття тари повинна:

- забезпечувати можливість видалення склобою пристроями і пристосуваннями (скребачки, щітки), що входять до комплекту машини;
- виключати розбризкування мийного розчину, гарячої води і протікання пари;
- передбачати піддони для запобігання розтіканню води і мийних розчинів по підлозі мийного відділення, а також зливні труби такого діаметру, що виключають переливання води або розчину через край ванни.

9.12. Просіювачі, змішувачі, транспортувальні пристрої у виробництві порошкоподібних косметичних виробів (пудри, зубних і мильних порошків) повинні бути герметичними. Завантажувальні люки, штуцери, розвантажувальні пристрої повинні бути обладнані місцевою примусовою витяжною вентиляцією.

9.13. Кришки завантажувальних пристроїв, оглядових вікон і люків просіювачів і змішувачів, знімні огороження корпусу шнека-змішувача повинні бути заблоковані з пусковими пристроями електродвигунів.

9.14. Спіральні лопаті завантажувального бункера-просіювача повинні бути закриті запобіжними ґратами, заблокованими з пусковим пристроєм електродвигуна.

9.15. Зона запресовування порошкових продуктів (наприклад, компактної пудри, тіней, рум'ян) повинна бути огорожена відкидним огороженням і заблокована з електродвигуном.

V. Вимоги безпеки до технологічних процесів і виробництв

1. Загальні вимоги

1.1. Виробничі процеси повинні відповідати вимогам Правил охорони праці на об'єктах з виробництва товарів побутової хімії, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 28 серпня 2013 року № 600, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13 вересня 2013 року за № 1589/24121 (НПАОП 24.0-1.20-13), ГОСТ 12.3.002 та інших вимог чинного законодавства.

1.2. Роботи підвищеної небезпеки слід виконувати за нарядами-допусками, оформленими в установленому порядку. Форма наряду-допуску на виконання робіт підвищеної небезпеки наведена в додатку до цих Правил.

1.3. Під час проведення технологічних процесів, пов'язаних із застосуванням шкідливих речовин 1 та 2 класів небезпеки, відповідно до ГОСТ 12.1.007 повинна бути виключена можливість контакту працівників із цими речовинами.

Окремі стадії технологічного процесу, які не можуть виконуватися в герметичному обладнанні (підготовка матеріалів, завантаження сировини та вивантаження продукції), повинні бути механізованими або виконуватися з використанням механічних пристроїв, що унеможливають безпосередній контакт працівників зі шкідливими речовинами.

1.4. Поводження з відходами, які утворюються на виробництві парфумерно-косметичної продукції, повинно здійснюватись відповідно до вимог чинного законодавства.

1.5. Системи протиаварійного захисту повинні проходити періодичний технічний огляд відповідно до вимог Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження.

Не дозволяється застосовувати у системах протиаварійного захисту багатоточкові прилади контролю параметрів, що визначають вибухонебезпечність процесу.

1.6. Переміщення пилоутворюючих матеріалів здійснюється методом пневмо- і гідротранспортування за допомогою транспортних пристроїв, що виключають шкідливі виділення у повітря робочої зони.

Наповнення тари пилоутворюючими матеріалами повинно здійснюватись з примусовою механічною подачею (роторними, шнековими і іншими живильниками) з вилученням або максимальним зменшенням висоти вільного падіння матеріалів. Повітря, яке витискується з тари під час її заповнення, повинно відсмоктуватись та очищатись.

Отруйні рідини і суспензії повинні транспортуватись (переміщатись) трубами, змонтованими з нахилом у бік подачі.

1.7. У вибухопожежонебезпечних приміщеннях не дозволяється проведення ремонтних робіт при вимкнених припливно-витяжних вентиляційних системах.

1.8. Під час ремонтних робіт не дозволяється проведення процесу, при виконанні якого можливе виділення вибухопожежонебезпечних речовин.

1.9. У разі виявлення токсичних або вибухопожежонебезпечних газів у кількості вище ГДР ремонтні роботи повинні бути припинені, а працівники виведені з небезпечної зони.

1.10. Виробничі приміщення (відділення підготовки компонентів та варки, фасувальне відділення) повинні бути обладнані УФ-лампами та установками знезаражування повітря для забезпечення вимог мікробіологічної чистоти парфумерно-косметичної продукції згідно з вимогами ДСанПіН 2.2.9.027-99.

2. Роботи усередині ємностей

2.1. Ємності та резервуари, в яких проводитимуться роботи, повинні бути:

- виведені з експлуатації, звільнені від продуктів (речовин);

- відключені від усіх комунікацій установленням заглушок, очищені, промиті водою, за необхідності пропарені, охолоджені та провентильовані, якщо це допускається технологічним процесом, за необхідності продуті інертним газом (підведення інертного газу повинно здійснюватися стаціонарно з встановленням запірного вентиля та зворотного клапана);
- від'єднанні від водяних, парових, продуктових і інших трубопроводів шляхом закриття вентилів, засувки або кранів із встановленням на трубопроводах заглушок з вибитими на їх хвостовиках, що виходять назовні, порядковими номерами і рівнем тиску, на який вони розраховані;
- попередньо провітрені через відкриті верхні та нижні люки;
- перевірені на наявність шкідливих речовин з проведенням лабораторного аналізу повітряного середовища усередині ємності з відбором проб у верхній зоні на відстані не менше 1 м від нижнього люка і в нижній - на відстані не більше 0,2 м від днища;
- перевірені на наявність і справність інвентарю, переносних електро-світильників напругою 12 В;
- оснащені плакатами з попереджувальним написом "Не вмикати!".

Приводи механізмів, робочі механізми, які розміщені в ємностях та резервуарах, мають бути знеструмлені та відключені від електродвигунів зняттям запобіжників або іншим способом.

2.2. Роботи всередині ємностей повинні проводити бригади у складі не менше трьох працівників (працюючий, дублер і спостерігач). За необхідності виконання робіт у ємностях більше ніж одним працівником необхідно передбачати додаткові заходи безпеки: збільшення числа спостерігачів (не менше одного спостерігача на одного працівника в апараті), встановлення послідовності виконання роботи та порядку евакуації працівників, розміщення обладнання на місці проведення робіт.

2.3. Після здійснення підготовчих заходів (перевірки, провітрювання, нейтралізації, промивання) необхідно провести аналіз повітря усередині ємності за допомогою газоаналізатора або індикатора.

2.4. Якщо вміст шкідливих та небезпечних речовин через 2-3 години після пропарювання перевищує ГДК або вміст кисню у повітрі менше 19%, роботи усередині ємності повинні виконуватись з використанням працівниками відповідних ЗІЗОД (шлангових протигазів ПШ-1 і ПШ-2 або кисневоізолюючих апаратів). Використання фільтруючих протигазів не дозволяється.

2.5. При виявленні будь-яких несправностей (прокол шланга, зупинка повітродувки, обрив рятувальної линви), а також при спробі працівника зняти шолом-маску протигаза робота усередині ємності має бути призупинена, а працівника треба підняти з ємності.

2.6. У разі втрати працівником свідомості в ємності дублер повинен негайно підняти його з ємності. При цьому дублер терміново викликає на допомогу інших працівників і лише після їх прибуття спускається до ємності.

2.7. Якщо під час роботи в ємності працівник відчує слабкість, він зобов'язаний подати сигнал спостерігачеві, припинити роботу та піднятися з ємності.

2.8. Тривалість одноразового перебування працівника в протигазі не повинна перевищувати 15 хвилин з подальшим відпочинком на чистому повітрі не менше 15 хвилин.

2.9. Роботи усередині резервуарів та апаратів, у яких можливе утворення вибухопожежонебезпечних сумішей, повинні виконуватись за допомогою інструменту та обладнання, які виключають можливість іскроутворення. Виконання робіт усередині подібних резервуарів та апаратів у спеціальному одязі з матеріалів, що електризуються, не дозволяється.

2.10. Після закінчення робіт усередині ємності начальник цеху (зміни), де проводились роботи, повинен особисто перевірити відсутність усередині ємності працівників, інвентарю, інструменту.

2.11. Роботи із застосуванням інструментів та пристроїв необхідно виконувати відповідно до вимог Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19 грудня 2013 року № 966, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 25 лютого 2014 року за № 327/25104 (НПАОП 0.00-1.71-13).

2.12. Оглядові колодязі повинні перекриватись чавунними (бетонними) кришками.

2.13. Зварювальні роботи необхідно проводити відповідно до вимог НПАОП 28.52-1.31-13.

2.14. Організація та безпечне виконання газонебезпечних робіт повинні відповідати вимогам НПАОП 0.00-5.12-01. Проведення вогневих робіт усередині ємності із застосуванням зрідженого газу або з використанням газорізки не дозволяється.

3. Вимоги безпеки при виконанні робіт у лабораторіях

3.1. Роботи в хімічних лабораторіях повинні проводитись з дотриманням вимог Правил охорони праці під час роботи в хімічних лабораторіях, затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 11 вересня 2012 року № 1192, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 25 вересня 2012 року за № 1648/21960 (НПАОП 73.1-1.11-12).

3.2. Роботи з мікроорганізмами повинні проводитись в окремих лабораторіях відповідно до вимог Правил влаштування і безпеки роботи в лабораторіях (відділах, відділеннях) мікробіологічного профілю ДСП 9.9.5-080-02, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 28 січня 2002 року № 1.

3.3. Рідини з температурою кипіння понад 100° С повинні нагріватися на електронагрівальних приладах (колбонагрівачах).

3.4. Для уникнення вибуху діетиловий ефір випарювати досуха не дозволяється.

4. Вимоги безпеки до виробництва парфумерно-косметичної продукції

4.1. Технологічний процес з виготовлення парфумерно-косметичної продукції повинен проводитися в герметичному устаткуванні і за допомогою завантажувальних засобів при працюючій вентиляції (загальнообмінної і місцевої).

4.2. Завантаження сировини в апарати (перколятори, реактори, змішувачі тощо), передача напівпродукту з однієї одиниці устаткування до іншої (за технологічною схемою), перемішування парфумерних рідин, передача готової продукції на фільтрування повинні бути механізовані. Транспортування спирту етилового і парфумерних рідин трубопроводами, у закритих збірниках слід проводити механізованим способом (насоси, мішалки) або за допомогою інертного газу. Застосування для цього стисненого повітря не допускається.

4.3. Розчинення невеликих кількостей кристалічних запахних речовин у будь-якому компоненті композиції у спеціальних посудинах (стальйонках) у разі нагрівання на водяній бані повинно проводитися у витяжних шафах.

4.4. Стальйонки з гарячою композицією повинні піднімати не менше двох працівників, руки яких мають бути захищені відповідними ЗІЗ (брзентовими рукавицями). Транспортування стальйонки слід проводити на спеціально пристосованих візках. Візки повинні мати упори і накладки на колесах з матеріалу, що не утворює іскор.

4.5. Відбір проб сировини та готової продукції з технологічного устаткування (мірників, апаратів, реакторів) необхідно проводити за допомогою пробовідбірних кранів при працюючій місцевій витяжній вентиляції.

4.6. У випадку аварійного розливу ГР, ЛЗР або хімікатів необхідно негайно ввімкнути аварійну вентиляцію і прибрати розлиті речовини (засипати піском, зібрати алюмінієвим совком у тару для відходів).

4.7. Виробництво парфумерно-косметичної продукції, небезпечне у відношенні виділення у повітря робочої зони вибухопожежонебезпечних парів, пилу і шкідливих речовин, повинно проводитися в герметичному устаткуванні.

4.8. Технологічне устаткування виробництва парфумерно-косметичної продукції повинно бути заземлене.

4.9. Завантаження вибухопожежонебезпечних і шкідливих речовин повинно проводитися механізованим способом.

У разі роботи із шкідливими хімічними речовинами (наприклад, формаліном, кислотою тіогліколевою) ручні процеси повинні бути виключені. Скляна тара з шкідливими хімічними речовинами (кислотою тіогліколевою) повинна мати захисні пристрої (облямівку, кошик, ящик із рейок). Піднімати і переносити скляну тару з шкідливими хімічними речовинами (кислотою тіогліколевою) необхідно у закритому вигляді із застосуванням ЗІЗ.

4.10. Завантаження, ручні процеси з невеликими кількостями речовин повинні проводитися за діючою місцевою вентиляцією із застосуванням ЗІЗ та ЗІЗОД.

4.11. Транспортування розтопленої сировини у варильне відділення повинно бути механізованим.

4.12. Технологічні процеси з пиловими матеріалами у виробництві парфумерно-косметичної продукції повинні проводитися в технологічному устаткуванні (просіювачах, змішувачах, транспортувальних пристроях), що підключено до систем аспірації.

4.13. Пускові пристрої устаткування повинні бути заблоковані таким чином, щоб їх пуск був неможливий без попереднього пуску аспіраційних систем з розривом у часі 15 секунд, зупинення аспіраційних систем здійснюється через 2-3 хвилини після зупинки технологічного устаткування.

4.14. Дверцята, кришки і люки устаткування, призначені для оперативного контролю за їх роботою, повинні влаштовуватись у місцях, доступних для безпечного обслуговування, та щільно зачинятись.

4.15. Аспіраційні повітроводи слід по можливості прокладати вертикально з нахилом не менше 60° до горизонту з мінімальною довжиною горизонтальних ділянок, які слід розташовувати у місцях, зручних для обслуговування.

Матеріали, що застосовуються для виготовлення аспіраційних пристроїв, повинні бути негорючими і стійкими до дії середовища, яке видаляється.

Внутрішня поверхня аспіраційних пристроїв повинна бути гладкою, без виступів та задирок.

4.16. У горизонтальних ділянках люки для очищення повітроводів мають установлюватися на відстані не більше 4 м, а також біля фасонних деталей повітроводів (відведення, трійники).

4.17. Аспіраційні установки повинні бути справними. Не менше разу на місяць слід перевіряти наявність пилу, відкладеного усередині горизонтальних повітроводів аспіраційних установок, та у разі необхідності проводити їх очищення.

5. Вимоги безпеки до процесів фасування та пакування парфумерно-косметичної продукції

5.1. Фасування парфумерно-косметичної продукції повинно проводитися автоматичним способом, який виключає виділення у повітря робочої зони шкідливих парів.

5.2. Автоматичні і напівавтоматичні лінії розливу парфумерно-косметичних рідин, закупорювання, етикетування флаконів повинні мати систему відведення розлитих рідин у резервні збірники. Лінії розливу парфумерно-косметичних рідин повинні бути оснащені пристроями вакуумного відсмоктування зворотних рідин з флаконів.

Витратне устаткування фасування парфумерно-косметичної продукції, резервні збірники зворотної рідини повинні бути герметичними.

5.3. Зона розливу парфумерно-косметичних рідин за допомогою вакуум-патронів повинна бути обладнана місцевою витяжною вентиляцією.

Додаток
до Правил охорони праці під час
виробництва парфумерно-косметичної
продукції
(пункт 1.2 глави 1 розділу V)

НАРЯД-ДОПУСК на виконання робіт підвищеної небезпеки

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник/особа, що виконує обов'язки керівника,
суб'єкта господарювання

(прізвище, ім'я, по батькові)

«__» _____ 20__ р.

Лицьовий бік

1. НАРЯД

1.1. Уповноваженій особі - відповідальному виконавцю робіт _____
(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

з бригадою у складі _____ осіб виконати такі роботи: _____

(назви робіт, місце виконання)

1.2. Необхідні для провадження робіт:

матеріали _____

інструменти _____

захисні засоби _____

1.3. Під час підготовки та виконання робіт вжити таких заходів безпеки:

(зазначити основні заходи безпеки та засоби забезпечення охорони праці)

1.4. Особливі умови _____

1.5. Початок роботи (дата, год., хв.) _____

Закінчення роботи (дата, год., хв.) _____

Режим роботи _____

(одно-, дво-, тризмінний)

1.6. Наряд видав _____

(посада, прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

1.7. Наряд прийняв (уповноважена особа - відповідальний виконавець робіт):

(посада, прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

2. ДОПУСК

2.1. Інструктаж для членів бригади про заходи безпеки на робочому місці відповідно до нормативних документів

(назва нормативних документів або короткий зміст інструктажу)

провели:

уповноважена особа - відповідальний виконавець робіт

(прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

Члени бригади (прізвища, імена, по батькові)	Спеціальність, роз- ряд (за наявності)	Дата	Підпис члена бригади, що пройшов інстру- ктаж	Примітка
1	2	3	4	5

2.2. Робоче місце й умови праці перевірено. Заходи безпеки, зазначені в наряді-допуску, забезпечено.

Дозволяю розпочати роботи.

Уповноважена особа - відповідальний керівник робіт _____

(посада, прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

Уповноважена особа - відповідальний виконавець робіт _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

2.3. Роботи було розпочато (дата, год., хв.).

Уповноважена особа - відповідальний виконавець робіт _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

2.4. Роботи закінчено, робочі місця перевірено (матеріали, інструменти, пристосування тощо прибрано), працівників виведено.

Наряд закрито (дата, год., хв.). _____

Уповноважена особа - відповідальний виконавець робіт

(прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

Виконання робіт перевірено та прийнято (дата, год., хв.).

Уповноважена особа – відповідальний керівник робіт _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата, підпис)

Примітка.

Наряд-допуск надається у двох примірниках (1-й знаходиться в уповноваженої особи - відповідального керівника робіт, 2-й - в уповноваженої особи - відповідального виконавця робіт).